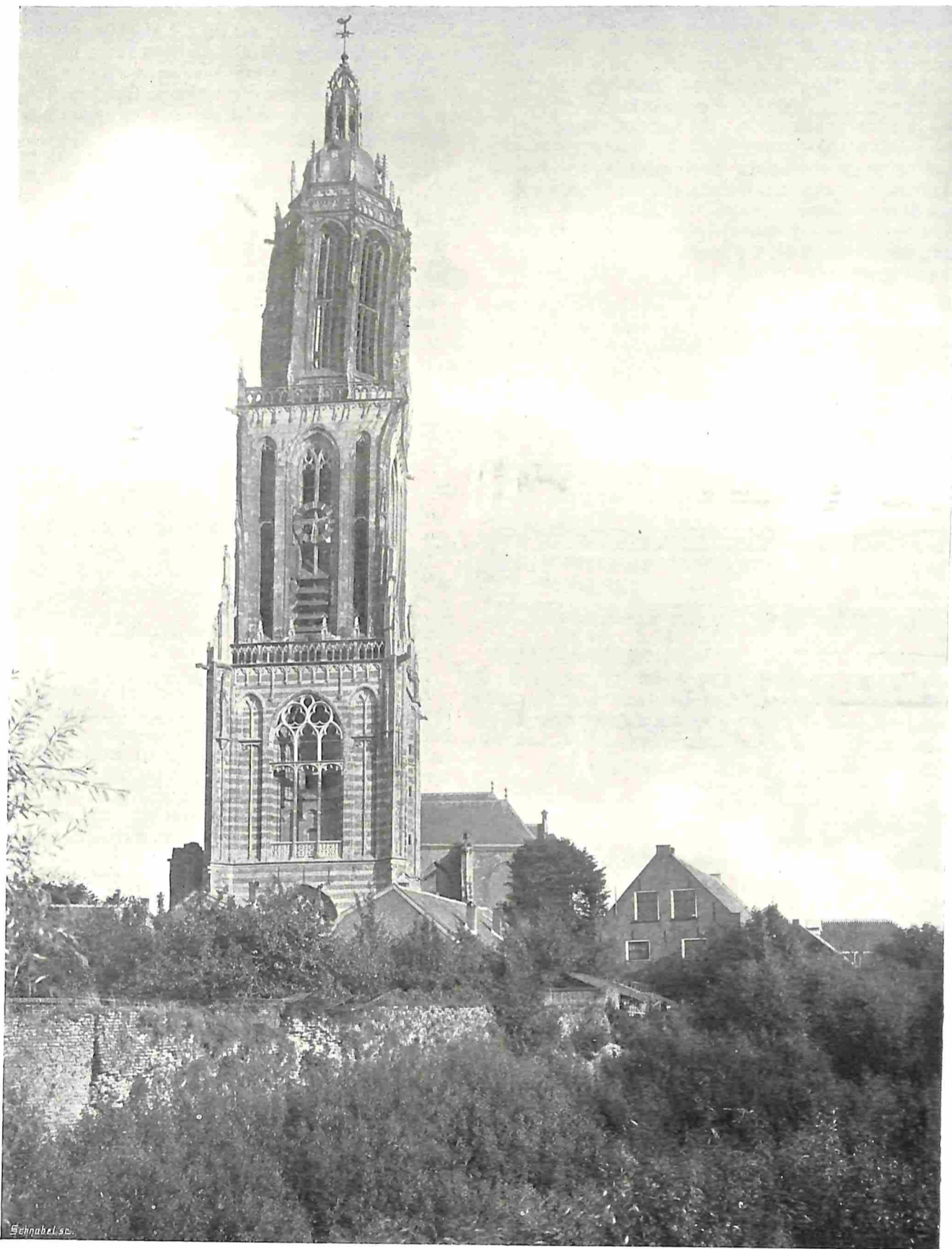

BUITEN

16^E JAARGANG N^O. 15.

ZATERDAG 15 APRIL 1922.

DE ST. CUNERA-TOREN TE RHENEN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE VERDWENEN DOCUMENTEN (15), UIT HET AMERI- KAANSCH VAN GARDNER HUNTING	BLZ. 170
DE BLOEMENTUIN, DOOR N. V.	171
RHENEN (SLOT), DOOR V. H. V. I., GEÏLLUSTR. BLZ. 169, 172—175	
JEUGDHERINNERINGEN, (VERVOLG) DOOR HANS DONKER	BLZ. 173
VAN VOS EN EGEL, DOOR BATO.	175
ENKELE MONUMENTEN OM EN IN KOPENHAGEN, DOOR MARIE VAN ZEGGELEN, GEÏLLUSTR. BLZ. 176—178	
JEUGD, DOOR BATO, GEÏLLUSTREERD	178—179
DE WILDE EEND (GEDICHT), DOOR G. DE GRAAF BLZ. 178	
WAT DE TOREN ZAG, DOOR H. E. KUYLMAN	179
BALINEESCHE VROUW UIT DE VOLKSKLASSE, ILLUSTR.	180

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gevee alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE VERDWENEN DOCUMENTEN.

15) *Uit het Amerikaans h. v. m. GARDNER HUNTING*
TIENDE HOOFDSTUK.

„HEEFT Hal het gezien?” vroeg ik toen ik het papier van haar aannam.

„Nee, den hemel zij dank! Hij is niet wakker geworden”.

„Waar is Aileen?”

„In haar kamer. Mrs. Griggs heeft haar laten bewaken”.

„Bent u er zeker van?”

„Zij heeft het beloofd”.

Ik opende het papier en keek erin. Het was als de rest van die epistels maar er stond geen teekening op. De weinige woorden echter, die het bevatte, waren erop berekend om nieuwen angst in den geest van den knaap te brengen — indien hij ze had gelezen.

„Uw vrienden weten het nu. Zij zeggen het niet, maar zij weten het. Kijk ze aan, dan zie je het”.

Dit eischte geen commentaar. Ik ging naar de hal.

„Kom, laten wij gaan zien of Mrs. Griggs haar belofte heeft gehouden”, zei ik.

Wij gingen samen de trap af. Donna ging voor naar de kamer der huishoudster en riep Mrs. Griggs.

„Hebt u Aileen laten bescieden?” vroeg ik de verbaasde vrouw, toen zij op het portaal kwam.

Ik had stemmen in haar kamer gehoord.

„Ja”, antwoordde zij snel. „Zij is nu in mijn kamer”.

„Is zij in haar eigen kamer geweest?”

„Ja, maar ik heb bij haar deur gewacht tot zij weer bij mij kwam”.

„En is zij niet uit uw oogen geweest?”

„Nee, mijnheer”.

Ik liet haar den laatsten „rooden brief” zien.

„Die was op Hals borst gespeld, terwijl hij vanavond in zijn stoel sliep”, vertelde ik haar.

„Dan heeft Aileen het niet gedaan”, antwoordde zij snel.

„Blijkbaar niet”, zei ik.

„Wat zullen wij doen?” vroeg Donna hulpeloos.

„Wij zullen voor hedenavond zeer zeker een eind aan die dingen maken”, zei ik. „Ik zelf ga naar Hals kamer, Mrs. Griggs, u behoeft het meisje niet langer te bewaken. Zij is niet schuldig”.

Wij gingen naar de bibliotheek, Donna en ik. Zij draaide de lichten op en ik ging het vuur oppoken. Het was nog geen middernacht.

„Nu, Miss Philbric”, zei ik, „er moet een einde aan komen. Hal heeft genoeg geleden. Ik wou dat u mij hem stilletjes liet meenemen — nu, voor onze vijanden nog een zet kunnen doen. Wij moeten ze ontvluchten. Hal kan het gewoonweg niet meer uithouden. Wilt gij uw toestemming geven?”

„Dat u met hem vlucht?” hijgde zij.

„Ja. Ik zal hem verzorgen en verbergen. Wij zullen ergens in de bergen kampeeren — ver genoeg dat zij ons niet zullen vinden, en dan kunt gij en King en Barnaby die kerels afschepen tot Hal weer krachtig is”.

„Maar dat zal maanden duren”.

„Ja — misschien. Ik denk dat zes weken voldoende is”.

„Zou hij in zes weken weer gezond kunnen zijn?”

„Hij zou kracht genoeg hebben om zich aan een behoorlijk onderzoek te onderwerpen, op een manier, die hem niet zou hinderen. Wij zouden een dokter of twee kunnen meenemen zonder dat Hal wist wie ze waren, en hun oordeel omtrent zijn toerekenbaarheid kunnen vragen”.

De tranen kwamen in haar oogen en liepen over haar wangen.

„O, u bent zoo goed,” sprak zij.

„Dat ben ik niet. Ik ben woest. Ik zou graag midden in een strijd zijn tegen die leelijke samenzweerders”.

„U hebt er al voor geleden”.

„Ja, en ik heb lust terug te slaan. Maar het is voor allen het beste dat ik Hal meeneem”.

„Wanneer?”

„Morgen”.

„Zou hij willen gaan?”

„Hij zegt neen. U moet hem overhalen”.

„Misschien kan ik het niet”.

„U moet”.

Zij stond met het schijnsel van het vuur op haar gezicht, een smal voetje op het haardijzer, haar handen gevouwen, het beeld van onbewustheid hoe mooi ze was. Vriendelijk, liefhebbend, bezorgd, was zij liefelijk en beminnelijk als niemand ter wereld. Ik wilde haar dienen en haar verdriet verlichten. Zelfs al wist ik dat haar liefde niet voor mij kon zijn, wilde ik haar dienen met al mijn kracht.

„Wij zullen er over denken,” sprak zij. „Ik zal het probeeren als u en Bob het goed vinden”.

„Misschien vindt King het niet goed”.

„Hij heeft er ook op aangedrongen”.

Dit hinderde mij, maar ik antwoordde dadelijk.

„Dan zult u ervan overtuigd zijn hoe verstandig het is”.

Wij verlieten samen de bibliotheek en gingen.

„Als u in Hals kamer blijft, maakt u het zich dan zoo gemakkelijk mogelijk.”

Ik zag dat het denkbeeld haar gerust stelde.

„Dat zal ik,” antwoordde ik. „Goeden nacht”.

Zij stak mij haar hand toe. Ik nam ze aan en drukte ze zwijgend.

„Goeden nacht, Dan Randall,” sprak zij met een lichten glimlach.

Ik ging naar Hals kamer. Daar brandde een nachtluchtje. Ik haalde een kussen en een deken van de sofa en legde ze achter de gesloten deur op den grond; ik strekte mij erop uit, met de zekerheid dat geen mensch langs dien weg kon komen zonder mij te wekken. En ik viel in slaap. Hal sliep nog toen ik even na het aanbreken van den dag wakker werd. Ik ging naast hem staan en luisterde naar zijn lichte ademen. Het leek mij nu alsof ik hem veilig kon verlaten en naar mijn eigen kamer kon gaan om mij te scheren en te kleeden. En dit deed ik ook.

Het huis was zeer stil en ik zag dat het pas zes uur was. Ik ging naar mijn kamer en duwde de deur open, die gesloten was. Zoodra ik binnenkwam rook ik weer die lucht van oude

sigarettenrook. Ik keek rond en kon niets verkeerd of ongevoons in mijn kamer zien.

Mijn vensters waren dien morgen niet open. Ik opende ze en ademde de frissche lucht in.

Ik ging naar mijn badkamer. Schoor mij en kleeedde mij. Ik was gereed en stond juist op het punt weer naar Hals kamer te gaan, toen er weer op mijn deur werd geklopt. Dezen keer was het Mrs. Griggs.

„Bent u vannacht niet in Mr. Hals kamer gebleven, mijnheer?” vroeg zij.

„Ja, zeker,” zei ik.

Zij stak mij een strook papier toe met roode letters erop.

„Vandaag is de Dag”.

„Dat zat aan de deur van Mr. Hal's kamer, mijnheer,” zei de vrouw.

„Aan den binnenkant?”

„Nee, mijnheer; van buiten”.

Ik keek naar het ding. Was het daar al toen ik de kamer uitkwam? Ik wist het niet. Het was best mogelijk.

Ik snelde naar beneden en vond den ouden John in de hal.

„John,” zei ik, „is er iets bizonders in den bouw van dit huis, dat je mij niet hebt verteld?”

„Wat bedoelt u, mijnheer?” vroeg de man verbaasd.

„Geheime gangen”.

„Zoover ik weet niet, mijnheer”.

„Hebben je mannen in het park gepatrouilleerd?”

„Ja, mijnheer.”

„Geen alarm?”

„Volstrekt niets”.

„Rook je sigaretten?”

Hij keek mij verbaasd aan.

„Nee, mijnheer; zeker niet”.

„Goed! Rookt iemand ze hier in betrekking?”

„Zoover ik weet niet, mijnheer”.

„Is er een man of jongen, die hier regelmatig of ongeregeld of nu en dan komt — of vaak, en die sigaretten rookt?”

„Ik kan het u niet zeggen, mijnheer”.

Ik liet hem het briefje van Hal's deur zien. Terwijl hij het las, kwam Donna plotseling uit de eetkamer. Ik was niet vlug genoeg om het ding te verbergen voor zij het zag.

„Weer een?” vroeg zij, bleek wordend.

„Ja”.

„Hal?”

„Nee, Hal heeft het niet gezien”.

„Waar was het?”

„Aan den buitenkant van zijn deur. Ik sliep den heelen nacht op den vloer aan den anderen kant van die deur.”

Het meisje las het epistel.

„Vandaag?” herhaalde zij, naar mij opkijkend.

„Ja. Overtuigt u dit nu dat mijn idee gisteravond goed was?”

Zij keek mij vreemd aan.

„Ik weet het niet,” sprak zij. „Wilt u wachten tot Bob komt?”

„Zeer zeker,” sprak ik.

Het deed mij pijn, maar ik keerde mij naar John.

„John, er is iets geheimzinnigs hier in huis, en ik wil weer een onderzoek instellen. Wil je mij helpen?”

„Ja, mijnheer. Zeker wil ik dat,” antwoordde de oude man.

„Mag ik overal gaan, Miss Philbric?” vroeg ik.

„Zeker moogt u dat”.

„Dan zal ik eerst eens met onze wachters gaan praten,” zei ik. „John, over een half uur wacht ik je”.

Ik nam een pet van den kapstok en ging heen, terwijl Donna de trap opliep.

Ik vond de mannen naar wie ik, zooals John zei, bij de stallen moest vragen. Mabley en Foyle waren hun namen, en zij waren twee flinke, eerlijk uitzierende knapen.

„Nog onraad geweest, jongens?”

„Nee, mijnheer,” antwoordde Foyle beleefd.

„Nog niets gehoord?”

„Niet de moeite waard, mijnheer.”

„Wat heb je dan gehoord?”

„Och, het is eigenlijk de moeite van het vertellen niet waard, mijnheer. Maar tegen half zes hebben wij de poort van het personeel hooren dichtknippen. Dat is alles”.

„Dat is alles! Heb je gezien wat het beteekende?”

„Ja, mijnheer. Ik was op het paadje bij de oostelijke deur en Mabley was in het struikgewas bij de hoofdboort, toen wij het geluid hoorden. Wij snelden naar de poort, en keken overal in en buiten het park.”

„En vonden niets?”

„Volstrekt niets, mijnheer”.

„Dat is niet veel, hé?” zei ik glimlachend.

Zij lachten.

„Nee, mijnheer,” zei Foyle. „Maar wij zullen vanavond onze oogen open houden.”

Ik verliet hen en ging naar de poort waarvan zij gesproken hadden. Het was de plaats waar mijn avontuur den vorigen avond was begonnen. Toen ik de poort bereikte, hoorde ik een auto door de groote poort komen en ik bleef staan om door de boomen te kijken wie er kwam. Maar ik zag King uit zijn wagen springen en het huis binnen gaan.

Toen ik weer bij den dienstbodenuitgang kwam, zag ik op het grint een half opgerookte sigaret liggen, waarvan het papier versch en zindelijk was, en niet vochtig of gevlekt door het buiten liggen. Ze was daar blijkbaar pas een korten tijd geleden neergevallen.

Ik raapte haar op. Ze was van een goedkoope soort, maar op het onopgerookte gedeelte waren nog eenige letters van het merk overgebleven. I-n-o. De rest was verbrand. Ik stak het ding in mijn zak en wandelde terug naar de stallen. Terwijl ik daar in de nabijheid kwam, zag ik toevallig den knecht Mabley, die juist met een karretje met één paard aankwam.

„Kan ik ook in de stad iets voor u doen, mijnheer?” vroeg hij toen hij mij zag.

Eensklaps nam ik het besluit naar die sigaretten te informeerden.

„Ja,” zei ik, „neem mij mee”.

„Best, mijnheer,” antwoordde hij.

In twee minuten waren wij onderweg. Het was maar een mijl tot het dorp. In de hoofdstraat stapte ik uit en trad den eersten den besten sigarenwinkel binnen. De bediende zag dadelijk van welk merk het stompje was. Peacherino. Ik kocht een doosje.

Ik liep twintig minuten, nadat ik was vertrokken, weer op den terugweg naar The Hazels, en ik had bijna het landgoed bereikt, toen ik bij den kruisweg een auto in snellen vaart de hoofdweg langs op mij toe zag rijden. Ik herkende de menschen in den wagen, want de afstand was niet grooter dan honderd meter.

(Wordt vervolgd).

DE BLOEMENTUIN.

Door den strengen winter zijn wellicht vele rozen bevroren en het is nu nog tijd om nieuwe te planten. Natuurlijk is de beste planttijd voor rozen het najaar, daar ze dan gedurende den winter zich kunnen vastwortelen. Bij het planten van rozen denken we ten eerste om een zonnige standplaats en ten tweede om een voedzamen grond. Is hieraan voldaan, dan komt de derde factor, n.l. het snoeien. We kunnen vrijwel aannemen dat rozen welke lang hout vormen, laag gesnoeid worden, terwijl die rozen die kort hout vormen, kort worden gesnoeid. Vrijwel de meest voorkomende rozen behooren echter tot de z.g. theehybriden; deze kunnen we in den regel snoeien op 3 à 4 oogen. Natuurlijk zorgen we er voor, het doode hout te verwijderen en ook zijscheuten zoo veel mogelijk weg te nemen. Ook babyrozen moeten goed diep worden ingesnoeid.

Ook dienen we onze rozen nu nog terdege te mesten, liefst met goede koemest, die we voorzichtig moeten onderwerken, terwijl we de rozen in den zomer bij donker weer ook heel geschikt nog wat gier kunnen geven.

Eenige goede theehybriden zijn Caroline Testout, Gen. Mac Arthur, en Keizerin Aug. Victoria, terwijl Ulrich Brunner, Frau Karl Druschki en General Jacqueminot goede remon-tantrozen zijn. Overigens hebben we zeer vele nieuwe soorten gekregen, de een al mooier dan de ander.

Zoodra half April in het land is, kunnen we onze oranjerieplanten naar buiten brengen, na ze eerst nog een goede vloeimest te hebben gegeven. Ook hagen worden nagezien en bijgesnoeid. We kunnen hagen maken van: beuken, meidoorn, hulst, taxus, ligustrum en voor lage hagen of randen nemen we Buxus sempervirens. Ook de vormplanten van de Buxus kunnen nu worden bijgesnoeid. Canna's kunnen nu worden opgepot. Probeer er dit jaar eens eenige, het is zoo'n prachtige plant, welke half Mei buiten gepland wordt, liefst in luchtigen grond b.v. bladgrond gemengd met goed verteerde paardenmest. We planten ze op circa 60 cM. van elkaar. De hoofdkleuren van de Canna's zijn oranje, vuurrood en geel, daarbij vormen ze circa 1 M. hooge planten met prachtig blad. Goede variëteiten zijn Oiseau de feu, (vuurrood) Karl Luz (donker geel) en Dernburg (oranje).

29 Maart.

N. V.

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT OP ST. CUNERA-TOREN EN KERK TE RHENEN.

RHENEN.

(Slot).

HET voornaamste van Rhenen zijn, zooals reeds gezegd, ongetwijfeld kerk en toren, maar vooral de laatste. De kerk is zeer oud, en moet reeds vóór de elfde eeuw gesticht zijn. De juiste datum is niet bekend, wèl is bekend dat de Graaf van Bentheim in 1277 het patronaat over de kerk schonk aan de Ridderlijke Deutsche Orde.

De kerk is gewijd aan St. Cunera, welke heilige volgens de legende vermoord zou zijn te Rhenen. Plaatsgebrek belet mij hier de Cunera-legende te verhalen, belangstellenden verwijs ik naar het boekje „Dat leven ende die Passie ende Verhefuge van der heiliger maget Sinte Kunera die in die Stadt va Renen rustede is”. Dit boekje is in 1902 door den Uitgever Martinus Nijhoff op fraaie wijze herdrukt.

Doordat de kerk gebouwd is nabij de plaats waar de Heilige vermoord zou zijn, stroomden in de middel-eeuwen de bedevaartgangers naar Rhenen, en daarmee vloeiden de inkomsten der Kerk rijklijk. Hieruit is het te verklaren, dat de geestelijkheid der Cunera kerk den prachtige toren kon bouwen, en wat meer zegt, voleindigen.

Bij aandachtige beschouwing van de kerk blijkt, dat er tusschen kerk en toren weinig verband is; het zal wel in de bedoeling hebben gelegen om de kerk later af te breken en meer in overeenstemming te brengen met den prachtige toren. Toch is de kerk zeer mooi; de noordelijke gevel met zijn baksteenbouw en den in baksteen gevatten gehouwen natuursteen is zeer schilderachtig; rijker is het portaal aan de zuidzijde met forsche zandsteenomlijsting, en de mooie draagsteentjes der nu (helaas) verdwenen beelden.

Een bijzonder mooi gezicht heeft men op kerk en toren van uit de Kerkstraat, vanwaar men op het koor ziet, met de aangebouwde sacristy, terwijl de toren hoog boven het kerkdak uitsteekt; jammer dat het deurtje dat toegang geeft tot koor en sacristy, een maaksel van ongeveer 70 jaar geleden, storend werkt.

Treden we hier door de kerk binnen dan komen we in een portaalje tusschen koor en sacristy; in de laatste is een deurtje waarachter oud kunstsmeedwerk. Van de sacristy uit bereikt men door een prachtige eiken deur het koor, waarin twee eenvoudig gebeeldbouwde koorbanken staan, met het jaartal 1570, benevens een gildebank met lezenaar, welke vroeger in de kerk stond.

Het koor der kerk wordt voor catechisatielokaal gebruikt, terwijl de oude sacristy thans dienst doet als consistoriekamer.

Tusschen kerk en koor bevindt zich het in renaissance-stijl gebouwde okzaal, een fraai voorbeeld van deze schepingen, die meer en meer zeldzaam worden in ons land.

Kerk, koor en sacristy zijn gedekt door eenvoudige steenen gewelven, in de kerk gedragen door 9 zuilen; aan de transeptmuren hangen twee antieke opschriftborden.

In de N. W.-hoek is een deurtje waarachter een steenen wenteltrap, die naar een onderaardschen gang leidt, welke op een afstand van ongeveer 10 meter van den kerkmuur dichtgebouwd is; waarschijnlijk voerde de gang in de middel-eeuwen naar het oude klooster, dat stond op de plaats waar de „Winterkoning” zijn paleis liet bouwen.

De bouwmeester dacht zich den hoofdtoegang tot de kerk door het portaal onder den toren, waar nu het Cunera-beeld staat, en dus onder den tegenwoordige orgel door; jammer genoeg is de verbinding, die tot voor 1897 nog tusschen kerk en toren bestond, na den brand van dat jaar dichtgemetseld.

In dat portaal is de stichtingsdatum van den toren te lezen; woordelijk vinden we er de volgende opschriften:

DESEN TOORN IS BEGONNE	en	Aº MDXXXI
TE BOUWEN DAEGS VOOR PANC-		DEN XXIII MAYO
RAS SYNDE XII MAYO INDEN		IS DEESEN THOOI
JARE 1492.		VOLTOIT.

De architect van den Rhenenschen toren heeft een waar meesterwerk geleverd; op gevaar af te worden verdacht „in mijn uil en valk te zien” durf ik te beweren, dat de Rhenenschen toren de mooiste is van heel Nederland. Hij is geplaatst op een vierkant onderstuk, dat ongeveer even hoog is als de omgeving; de eigenlijke toren heeft tot den eersten omgang den vorm van een vierzijdig prisma, daarboven van een vierzijdig- en achtzijdig prisma door elkaar gestoken en daarboven, (boven den tweeden omgang dus), van een achtzijdig prisma, waarop de spits rust. De combinatie van het vierzijdig en het achtzijdig prisma maakt den Rhenenschen toren zoo mooi, dit middenstuk vormt a.h.w. een overgang tusschen het onderste en het bovenste stuk. De hoeken van het middenstuk staan los van de kern, boven zijn ze daarmede

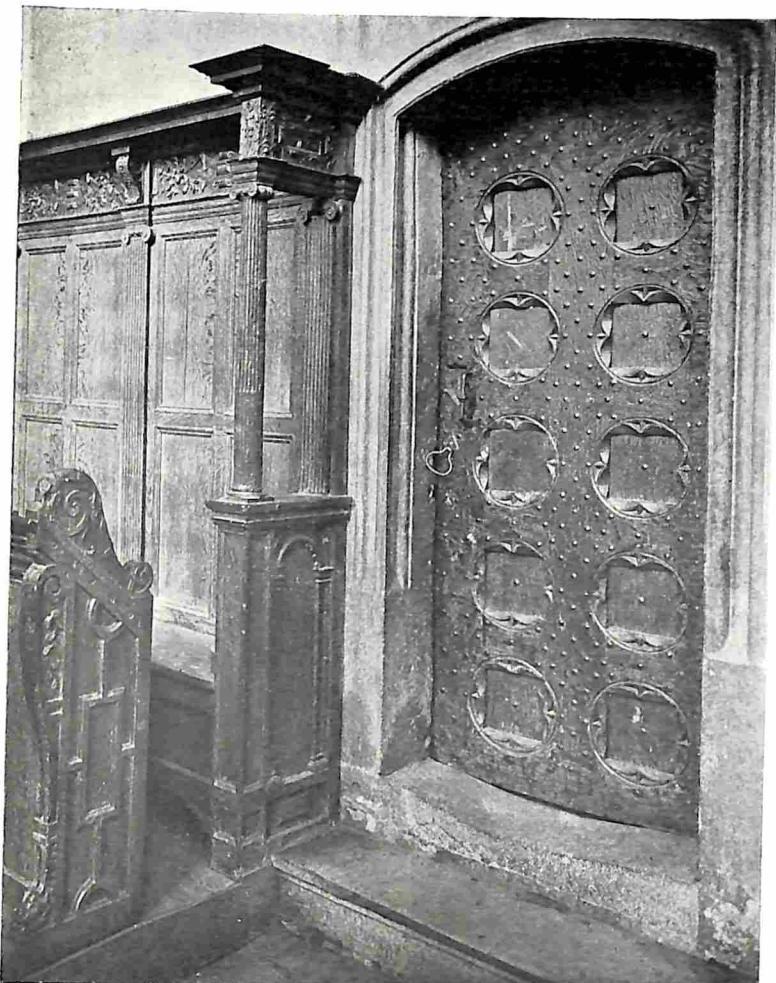

Foto C. Steenbergh.

DE ST. CUNERA-KERK TE RHENEN.
DEURTJE, TOEGANG GEVENDE TOT DE SACRISTY, MET
DETAIL VAN DE KOORBANKEN.

verbonden. In de zijvlakken van het achthoekig prisma die achter deze hoeken liggen, is een dubbele uitholling, waarin telkens een beeld. In dezen verheven kring vinden wij beelden van Jozef, Maria met kind, Christus, Petrus, Paulus en Cunera.

Staat men recht voor den toren, dan ziet men het gebouw massief, doch slank, loopt men op eenigen afstand er omheen dan wordt de opening tusschen hoekpijler en achthoekig prisma zichtbaar, en de hoekpijler schijnt bijna geheel los van het kernlichaam; men bedenke tevens dat het bovenstuk, het zoogenaamde achtkant, geheel doorzichtig is, en men kan zich voorstellen hoe buitengewoon slank de toren er dan uitziet. Zoals boven reeds vermeld werd, werden toren en kerk op 7 September 1867 door den bliksem getroffen. Voor den brand hing er een carillon in, dat helaas geheel vernield werd; slechts één klok, Paulus genaamd, bleef gespaard, ze doet thans dienst als luid- en slagklok, en is volgens het opschrift door Jan Tolhuis, in 1555 gegoten.

Eene nauwkeurige beschrijving van het gebouw te geven ligt buiten mijn bestek. Moge dit opstel een aansporing zijn om een en ander persoonlijk te gaan zien, om dan onder de bekoring te komen van dit machtig middeleeuwsche bouwwerk.

v. H. v. I.

JEUGDHERINNERINGEN.

(Vervolg).

JONGENSLIEFDE EN JONGENSLEED.

IK werd grooter, groeide schielijk op als een jonge scheut, waarop men eerst geen acht slaat en die plotseling, op een goeden morgen, iedereen doet verbaasd staan door zijn hoogte.

Iedere moeder, die gedwongen is een dubbeltje om en om te keeren vóór ze het uitgeeft, weet wat een angst en hoofdbreken het gevolg zijn van dien niet te stuiten groei. Als een of andere bloedverwant of kennis oprecht verbaasd uitroept: „Jongen, wat ben je groot geworden, ga eens naast je moeder staan, je bent bijna even groot,” dan hoort ze dat oprecht gemeente compliment aan met zeer gemengde gevoelens. Ze is trotsch, zeker, maar ze denkt met angst, dat het niet mogelijk is het kielkje of de blouse nog meer uit te leggen, en dat de broek knelt op een plek, waar hij

het allerminst behoort te knellen, zooals een zeker iemand zei.

Hoe het mogelijk was ons talrijk gezin te kleden van het karig leeraarstrakement, is me, als ik nu alles en alles nog eens naga, eenvoudig een raadsel. En toch kwamen we allen knap voor den dag. Pa droeg altijd een kamgaren gekleede jas, die heel was, hoewel hij natuurlijk aan elleboog, knieën en naden van kaalheid glom en er herhaaldelijk met het zoo sterk riekende vlekkenwater gewerkt werd. Ma, die nog zuiniger dan zuinig was op haar eigen kleeren, droeg jaren achtereen denzelfden wintermantel, waaraan ze, bijgestaan door mijn onmisbare zuster Cato, iederen herfst op aandoenlijke wijze de karakteristieke kenmerken van de nieuwe mode trachtte aan te brengen. Wij, jongens, liepen tot in het hartje van den winter in blauw en wit gestreepte drillen pakjes, maar alles en alles tezamen genomen, zagen we er netjes uit.

Op zekeren Julidag echter wilde m'n moeder, bij gelegenheid van een bezoek van haar zuster uit Amsterdam, me eens bijzonder mooi maken.

Ze had eindelijk, na lang, lang aarzelen, een zwarten cheviotten rok afgelegd, waarin haar berekenend oog eenige heele stukken ontdekt had, waaruit met passen en meten

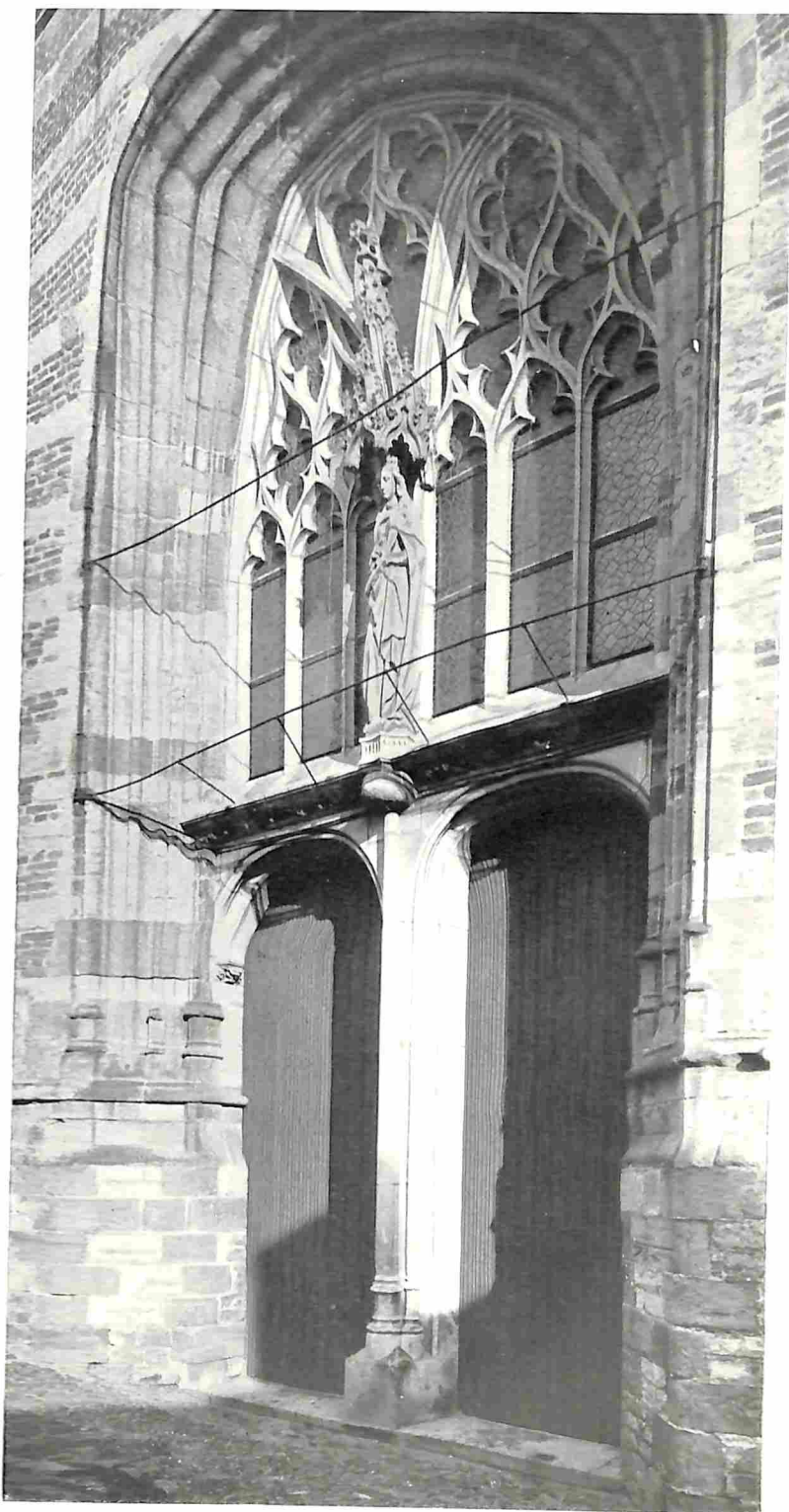

Foto C. Steenbergh.

DE ST. CUNERA-KERK TE RHENEN.
POORT, BEDOELD ALS HOOFDINGANG, MET BEELD VAN DE
HEILIGE CUNERA.

misschien, heel misschien nog een matrozenjasje voor mij zou kunnen worden gemaakt.

Veelvuldige en eindeloze besprekingen hadden er plaats tusschen Ma en Cato. Er werden kranten uitgeknipt, die men in de lengte, daarna in de breedte, daarna diagonaalsgewijze op de heele stukken van den rok legde.

En het ging, het.... ging...., behalve dat er steeds een paar lapjes heele stof te kort schoten.

Nieuwe deliberaties volgden.

De tijd begon te dringen. Nog twee dagen en tante was er.

Toen, toevallig, ving ik een gesprek op, dat me in m'n eentje bittere tranen deed storten. Cato, als plotseling geïnspireerd, stelde aan m'n moeder voor niet alleen de heele, maar ook de kapotte stukken van den rok te exploiteeren. De rest van haar oplossing verstond ik niet, maar wel hoorde ik, dat Ma verrukt was over de vernuftige vinding.

Ik sloop de kamer uit om m'n verdriet niet te laten blijken.

Op school kostte het me moeite op te letten. Ik zag duidelijk voor me den rok met veel heele, maar nog meer doorgesleten deelen.

Toen ik 's middags tusschen twaalf en twee boven kwam op de groote slaapkamer, die tevens voor naaikamer diende, waren Ma en Cato als twee mathematici over de tafel gebogen en maakten berekeningen, die telkens schenen te falen. Inwendig jubelde ik reeds. Ik vleide me met de zeker niet ongegronde hoop, dat het plan onuitvoerbaar zou blijken, en de rest van den dag was ik opgeruimd.

Den volgenden dag echter, direct na den morgenschooltijd, moest ik boven komen om te passen.

Ik ging met een bang voorgevoel naar de slaapkamer. Zoodra ik den drempel over was, viel m'n eerste blik op een alleraardigst jasje, dat Ma op de hand onhoog hield. 't Was bijna geheel gereed, de kraag zat er al op geregen.

„Kijk eens, Hans,” zei m'n moeder, „vind je het niet mooi?”

„Jaaaa,” zei ik aarzelend, terwijl ik het jasje wantrouwend van voren en van achteren bekeek om dekapotte stukken van den rok te ontdekken. Tot m'n onuitsprekelijke verbazing vond ik ze niet.

„Ja, vent,” sprak m'n moeder weer, terwijl zij en Cato elkaar een trotschen, zelfvoldanen blik toewierpen, „je zoekt zeker de kapotte stukken. Maak je maar niet ongerust, hoor, want die hebben Cato en ik onder den kraag verwerkt.”

Op hetzelfde moment lichtte zij den kraag op en zag ik voor m'n verwonderde oogen, een gewirwar, een gekraskras, een verward spinneweb van rechte, kromme en allerkromste lijnen.

Ik was nu weer een weinig sceptisch gestemd, en toen Ma dat aan de uitdrukking van m'n gezicht zag, liet ze weer triomfantelijk den kraag vallen en constateerde ik tot m'n groote voldoening, dat er inderdaad niets van het beschemend complex te zien was.

Ik was trotsch op m'n moeder en m'n zuster!

En ik tart nu nog iederen kleermaker en iedere naaister om uit zooveel lapjes een rug te maken, waarin letterlijk geen plooitje zat, geen oneffenheidje. Het zou me een geschikte opgave lijken voor het tegenwoordig examen voor

een diploma in het kleermakersvak. Het jasje zat keurig. Dienzelfden dag werd er de laatste hand aan gelegd. Als ik denk aan het aantal uren, dat de beide vrouwen eraan besteed hebben, dan was het kunststuk met geen goud te betalen geweest.

Misschien is de lezer een weinig verwonderd, dat ik, Hans, de kameraad van Fré, me iets aantrok van mooie kleeren, terwijl het toch algemeen bekend is, dat een rechtgeaard Hollandsche jongen zich niet beter in z'n element voelt, dan wanneer hij een ontoonbaar pak met dito schoenen en pet draagt.

Inderdaad had ook ik, tot op dat oogenblik geen uitzondering gemaakt op de Nederlandsche jeugd, maar.... in onze klasse, op de voorste middenbank, zat een allerliefst meisje. Ze droeg altijd een blauw jurkje, had blauwe oogen, roze wangetjes en lichtblonde, glanzende krullen, versierd met een grooten blauwen strik.

Die jeugdige schoone heette Marietje Gevers. Haar vader, een welgesteld huisschilder, woonde in dezelfde straat als wij, een paar huizen van ons af aan den overkant. Als ik in onze beneden-voorkamer m'n neus tegen de vensterruit plakte, kon ik haar soms voor het raam zien zitten.

Ik was weldra Marietjes vriend en beschermer. Als ik het maar even doen kon, wipte ik de deur uit op het uur, dat ze naar pianolesging. Ik deelde met haar m'n appels en peren. Ik verdedigde haar, als straatjongens haar dreigden het springtouw af te pakken of wanneer jongens uit onze klasse haar aan haar mooie krullen trokken.

Het is zeker overbodig te zeggen, dat die nieuwe vriendschap een verkoeling teweeg bracht tusschen Fré en mij. Hij trok zich niets van de meisjes aan en toen hij zag, hoe druk Marietje Gevers en ik het altijd hadden in het speekwartier, meende hij mij een goeden raad te moeten geven.

„Houd je toch niet op met meisjes,” zei hij, „als die erbij komen, wordt het altijd een saaie boel.”

Maar ik lachte wat en toen Fré zag, dat z'n waarschuwingen in den wind werden geslagen, sprak hij minachtend: „Meisjesgek!” waarop hij me z'n rug toedraaide en fluitend heenliep.

Na schooltijd tolden Marietje en ik dikwijls voor de deur van haar woning en dan gebeurde het meermalen, dat mijnheer Gevers mij riep even bij hem binnen te komen. Ik wist dan wel waarvoor.

Reeds bij het binnentreden van de werkplaats kwam me een gemengde geur tegemoet van stopverf en ham. In de kamer achter den winkel, waar ik moest gaan zitten, lag dan op een houten bord een heerlijke, pas gekookte ham, nog gansch omhuld door de van het vet glimmende goudleerachtige zwoerdlaag.

Dan nam de heer Gevers een reusachtig voorsnijmes uit een lade en sneed van het breedste gedeelte van de ham een enorme schijf, druipende van 't vet. Een bordje kreeg ik niet. M'n beide ongewasschen jongenshanden ontvingen den lap, en ik smulde.

Marietje kreeg niets, want ze hield niet van ham, maar ze zag me eten.

Laat niemand slecht over me denken. Laat niemand gelooven, dat die ham van eenigen invloed was op m'n

Foto C. Steenbergh.

DÉTAIL VAN HET OXAAL IN DE ST. CUNERA-KERK TE RHENEN.

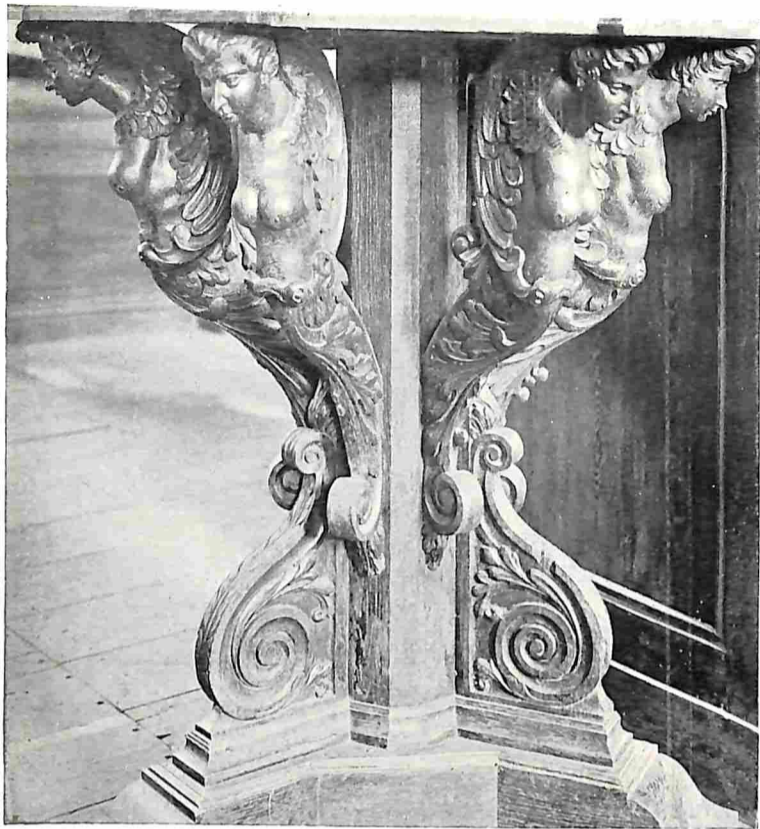

Foto C. Steenbergh.

VOET VAN DEN PREEKSTOEL IN DE ST. CUNERA-
KERK TE RHENEN.

liefde, maar kan ik het helpen, dat m'n vriendschap voor Marietje en de van stopverfgeur doordrenkte hamlucht in m'n herinnering onafscheidelijk verbonden zijn?

M'n ouders vonden die veelvuldige bezoeken aan den ververswinkel maar half goed. Ja, ze verboden me zoo nu en dan kortweg naar het huis van Marietje te gaan, en ik vreesde reeds het ergste, toen m'n tante uit Amsterdam kwam.

Tante Jo dan kwam op den dag, dat het matrozenjasje gereed was gekomen, met de stoomboot uit de hoofdstad.

Ze was een aardige dame, met wie je je direct op je gemak gevoelde.

Herhaalde malen had ik Pa en Ma er met verbazing over hooren spreken, dat ze niet getrouwd was. En dat verwonderde mij ook. Want ze had een vriendelijk, prettig gelaat, omkranst met donkere krulletjes, die met haar lichte oogen een opvallende tegenstelling vormden. Ze was vroolijk, vol grappen, en kon als een jongen met ons ravotten, ondanks haar veertig jaren.

Tante Jo zou niet lang blijven. Daarom werd besloten tot iets, dat zeker als een zeer bijzonder feit in de annalen van onze familie mag geboekt worden.

Er zou een rijtoer gemaakt worden in een open landauer in en om de stad. En aan dien toer zou deelgenomen worden door tante, Ma, Cato, mijn persoontje en

Tante had zeker reeds van mijn vriendschap gehoord, want toen Ma zei, dat dan het rijtuig vol was, zei ze lachend: „Maar als Hans op den bok wil zitten, dan kan Marietje Gevers toch bij ons in het rijtuig komen.”

Pa, Ma en Cato keken perplex, ik geloofde m'n ooren niet en voelde, dat ik kleurde.

Niemand durfde een tegenwerping maken, daar men tante niet onaangenaam wilde zijn. Zoo gebeurde het, dat nog dienzelfden dag Marietje uitgenoodigd werd met ons een rijtoertje door de stad te maken. Ik mocht haar, helaas, niet gaan vragen. Kaatje kreeg die opdracht.

Maar dat kon me niet schelen. Ik was dol, dol van blijdschap. Ik weet niet, hoeveel keer ik tante Jo dien dag bij haar arm pakte en een kus gaf. De tijd, die nog moest verstrijken, eer het twee uur in den middag van den volgende dag was, scheen mij een eeuwigheid toe.

Eindelijk brak het zoozeer verbeide uur aan.

Hoe m'n moeder, Cato en tante Jo er uit zagen, weet ik niet meer, maar wel herinner ik me, dat ik mezelf prachtig vond in m'n matrozenjasje, dat de dames vol bewondering bekeken.

Daar ging de bel.

Ik snelde naar de deur om open te doen. Marietje stapte

de gang in. Ze zag er zoo lief uit met haar wit met blauw afgezet jurkje en grooten, breedgeranden strooien hoed. Ik was trotsch op haar.

Nauwelijks had ze allen een hand gegeven, of daar hoorden we het geratel van wielen op de hobbelige straatkeien; de ruiten van ons oude huis rammelden; het rijtuig hield stil voor de deur. Ik liet den koetsier geen tijd te bellen, maar deed vlug open. Vijf minuten later schokten we vroolijk over de middeleeuwsche bestrating van ons stille stadje, aangegaapt en nagekeken door de brave ingezetenen.

't Was heerlijk!

Het rijtuig veerde bijna niet, de kussens waren versleten, de huizen, die we voorbijreden, waren even leelijk als altijd, en toch scheen me alles zoo mooi, zoo feestelijk toe, want Marietje zat vlak achter me en draaide zich soms even om, als ze me op het een en ander wilde opmerkzaam maken.

(Wordt vervolgd)

HANS DONKER.

VAN VOS EN EGEL.

Het was niet mogelijk, dat, toen hij zijn fijnen neus — en wat voor een fijnen neus — uit den zak schoof, de eigenaar van zak en neus ook maar in 't minst kon bevroeden, welk een buitengewoon groot gevaar hem dezen avond bedreigde, noch dat aan z'n regelmatige omzwervingen hier op aarde zoo vaak de duisternis weer intrad, dezen nacht voor goed een einde zou komen. Toch had de egel — want 't was een egel, die, bij 't invallen van meergemelde duisternis, kop en pooten en wat er meer onbeschermd aan 'm was uit zijn met stekels bezetten huidzak schoof — niets bijzonders ontdekt in de hem zoo goed bekende omgeving. Geen onbekende geluiden trof-

Foto C. Steenbergh.

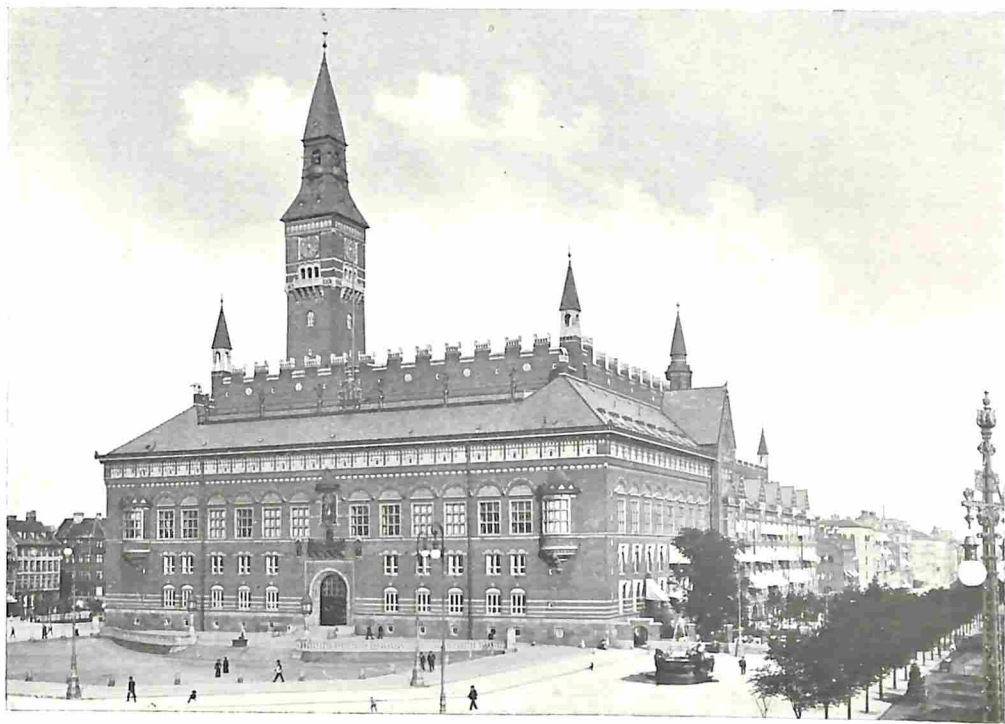
HET ZUIDERPORTAAL VAN DE ST. CUNERA-KERK
TE RHENEN.

fen zijn luisterend oor, geen grillige schaduwen kwamen hem verontrusten, noch vermocht zijn buitengewoon scherp reukorgaan ook maar iets vreemds dezen avond te ontdekken. En daar hij, zoo lang hij hier rondzwierf, feitelijk wel nimmer met eenig ernstig gevaar had kennis gemaakt, begaf hij zich, zooals iederen avond opnieuw, vol gerustheid op pad. Hij kon toch immers niet weten, dat Reintje, uit huizen hof verdreven, juist deze armzalige omgeving voor nieuw jachtterrein heden had uitverkoren en ook niet, dat Reinaert juist thans ergen honger had. Dus vervolgde hij kuierend en schuifelend kalm zijn weg. Geen zwiepende wickslag van een enkelen nachtvoegel vermocht ook maar in 't minst hem bij 't inrekenen of verorberen van een vetten regenworm of ongedenkenden kever te storen; de gevaarlijke Oehoe was hier in deze streken een totaal onbekende. Totdat zijn immer waakzaam oor hem den sluipenden tred van den vos verried en eensklaps een groote schaduw in 't twijfelachtig schemerduister voor hem opdook. Schier op 't zelfde moment zijn kop en pooten in den ruimen huidzak weggeschoven en rest daar, waar net nog een gemoeelijke dikzak vreedzaam rondkuierde, een dreigende stekelbal voor een ieder, die 't in z'n hoofd mocht krijgen om, tegen den wensch van den eigenaar in, een al te groote belangstelling in diens vleezige deelen te willen toonen. En meer dan één plaagzieke hond had met 'n flinken bloedmuis als resultaat van deze al te groote belangstelling, tenslotte moeten afdeinen. Maar een vos is veel geraffineerder dan zoo'n dordrieste hond en Reintjes schrandere oogen glanzden als hij den stekelhuid zich ziet rondrennen. Voorzichtig rolt zijn uitgestoken voorpoot den stekelbal om en om. Maar 't water is te ver weg en dus 't handig bedachte middel om door hem daar in te rollen, ons egeltje, wil hij niet verdrinken, te dwingen zijn eenig verdedigingsmiddel prijs te geven, niet voor uitvoering vatbaar. Doch onze vos zou geen echte vos zijn, indien zijn schrandere brein ook hier geen oplossing wist.

Eensklaps doet ons vosje iets boven den egel, wat 'n fatsoenlijke huishond slechts buiten, tegen lantaarnpaal of boomstam doet.

Het resultaat is verrassend:

Onmiddellijk ontpant zich de rug en worden kop en pooten naar buiten geschoven. Maar nog vóór de totaal verraste egel goed snapt, wat er met hem gebeuren gaat, hebben een paar sterke kaken vlug toegegrepen en is onze arme kleine dikzak verscheurd. BATO.

HET STADHUIS TE KOPENHAGEN.

DE BEURS TE KOPENHAGEN, NOORDZIJDE.

ENKELE MONUMENTEN OM EN IN KOPENHAGEN.

VAN alle stadsgedeelten in het vroolijke, levendige, toch niet al te drukke Kopenhagen, waar ik dien onvergetelijken zomermaand van 1921 vertoefde, was mij dat het liefst waar de Beurs stond. De Beurs met haar negen groen-koperen dakgeveltjes, helder tegen het luchtblauw opstekend, met haar origineelen toren, wiens spits gevormd wordt door vier ineengekronkelde drakenstaarten, waarop zich zes koperen ballen verheffen.

In het haventje ter zijde van dit indrukwekkende Renaissancegebouw lag het altijd vol schepen, aan de kade was het vol handelsdrukte, en aan den overkant van het kanaal waren bijna iederen dag de Amager botervrouwjes te zien, met haar eigenaardige hoofddeksels, groote luifelhoeden, overtrokken door een witte doek. Men zegt dat de Amager vrouwjes oud Hollandsch spreken, maar geen Nederlander uit de 20e eeuw verstaat het. Zij zijn een overblijfsel van een Hollandsche kolonie in Kopenhagen en hebben de botermarkt over de Beurs in beslag genomen.

Het ligt evenwel niet aan haar dat het een Hollander hier werkelijk Hollandsch aandoet, ook niet aan den romantischen drakentoren die alle gedachten aan Nederland op de vlucht doet slaan, maar waarschijnlijk is het de geheele omgeving die iemand telkens doet vragen: „Waar lijkt dit nu op? Ben ik hier in Amsterdam, in Delft, in Alkmaar?” Het was mij telkens een verrassing, dit vroolijke punt van de Deense stad, hetzij ik van den kant der stadsbibliotheek naar het Beurshaventje ging, of in de tram van de Kongens Nytonv er langs reed telkens als een blijde herkenning van een intiem gezicht dat men langzamerhand lief krijgt.

Aan den drakentoren is de overlevering verbonden dat hij door Christiaan IV geroofd zoude zijn uit de Zweedsche stad Kalmar. Wie niet aan dit feit gelooven wil, poogt uit de thans nog in het archief berustende contracten en rekeningen te bewijzen dat Lodewijk Heideritter en Vidt Kragen de vervaardigers zijn. Ook een Hollander heeft aan deze beurs zijn werkzaam aandeel gehad, n.l. Lorenz Pietersen Sweis uit Amsterdam, die de marmerzuilen leverde en alle marmerbewerkingen aanbracht. Het geheel is door den bouwmeester van Steenwinckel, de jongere, ontworpen, doch zonder de vele dakgeveltjes die de Noordzijde kronen en den grooteren

weelderigen Westelijken ingang. Dit alles met den drakentoren is eerst aangebracht toen Christiaan IV van zijn krijgsverrichtingen in Zweden terugkeerde. Het zeer eenvoudig uiterlijk van de Beurs viel niet in des Konings smaak. Was zij niet een geschenk van Z.M. aan de Kopenhaagsche handelswereld? Diende dit niet een trotsch fier en weelderig gebouw te zijn, sprekend van energie en ondernemingsgeest? Van Steenwinckel kreeg de opdracht den Westelijken ingang te verbouwen en Jörgen van Friborg verrijkte de Noordzijde met de sierlijke dakgeveltjes. Toen de drakentoren dit alles eindelijk bekroonde lag de Beurs daar tusschen de twee kanalen in, zelf als een schip, als een feestelijk getooid koningsschip, zooals Prof. Meldahl zegt: „een tot steen geworden Bucentero met hooge vlaggenmast. die zoeven van een zegenrijken tocht terugkeerde!

De Beurs heeft na 1626 nog menige verandering ondergaan wat haar onderdeelen betreft. De torenspits die in 1775 dreigde in te storten, is geheel nieuw in den ouden vorm verzezen en inwendig onderging zij ook groote verandering, want de twee lange wandelgangen die het gansche gebouw doorsneden, begrensd door kleine winkeltjes, zijn verdwenen en in haar plaats kwamen handelskantoren en banken. Het eenige wat aan de Beurs zelve behoort, is de groote zaal. Wat het inwendige betreft is zij dus vroeger zeker karakteristieker geweest, maar de tijd eischt nu eenmaal dat alles aan zijn geest gehoorzaamt; beter is het dat deze Beurs aan het handelsverkeer van onze eeuw voldoet dan dat zij daar uiterlijk schoon, innerlijk waardeloos aan de haven stond.

Evenals bijna alle kasteelen, kerken en openbare gebouwen in Denemarken, behoort de Kopenhaagsche Beurs tot de Renaissance monumenten die door Christiaan den IVde in het leven werden geroepen. Deze koning had een levendige belangstelling in architectuur en onder hem brak voor zijn land dan ook de glansperiode der Renaissance aan. Christiaan IV zelf wordt genoemd als de eigenlijke architect, n.l. de ontwerper van het slot Frederiksborg en het slot Rosenborg. In naam is dit wel de buitenlander Ingo Jones geweest en ook Jörgen van Friborg noemt men, doch de papieren hebben uitgezeten dat waar deze beide bouwkundigen medewerkten, de teekeningen door den koning gemaakt, op hoog bevel hun model waren. De artistieke geest van den koninklijken bouwheer kon zich in een land als Denemarken vrij uitleven, daar de adel sterk heerschte en het eene slot en lusthof na het andere verrees. Een groot verschil met Duitschland en Neder-

land, waar in de 16e en 17e eeuw de particuliere woning, het deftige koopmanshuis, op den voorgrond treedt. In Denemarken, vooral in Kopenhagen, zijn er in de stad ook wel Renaissancegevels aan te wijzen van onmiskenbare schoonheid (ik denk hier aan „Dyvekes Huse" op den Amager-toroe!) maar alle Renaissanceweelde vond hare ontwikkeling grootendeels in kasteel, lustpaleis en kerk, bouwwerken die aan den geest van den tijd voldeden en dan ook in grooten getale werden opgericht. In zekeren zin gelijkt de toestand van Denemarken in dit opzicht meer op Frankrijk dan op de naastbijliggende landen. Ook daar heeft de Renaissance zich het meest ontwikkeld in het groote bouwwerk, het slot, het adellijk goed. Merkwaardig is dan ook dat de Deensche kasteelen bijna allen den vierkanten vorm der Fransche kasteelen hebben. Vier rechthoekig op elkaar staande vleugels, met vier hoektorens, een hoofdingang in den laagsten vleugel. Toch is de invloed der Noordelijker landen sterk uitgedrukt in de onderdeelen en het zou ook onwaarschijnlijk zijn dat de Deensche vorsten, Christiaan IV en Frederik II, beiden zoo na verwant aan Noord-Duitschland, dezen niet hadden ondergaan en tot uiting hadden gebracht.

(Slot volgt).

MARIE VAN ZEGGELEN.

DE WESTELIJKE GEVEL VAN DE BEURS TE KOPENHAGEN.

JEUGD.

VAN nesten en eieren komen..... jongen. Tenminste als er geen kink in den kabel; wat zoo nu en dan nog al eens gebeurt. De oorzaken? Schakelen wij die, welke direct of indirect bij den vogel zelf gezocht moeten worden uit (ziekte, dood — ook van het ei zelf — enz.), dan blijven er nog voldoende over. Ook onder de hoogere diersoorten zijn er velen, die der vogelen eieren belagen. Zoowel viervoeters als ratten, wezels (hermelijn) en bunzing, als ook verseheidensvogels zelf. En dan behoeft ik niet van die gelegenheidschuimers als scholekster, of zilvermeeuw, die ik al eerder genoemd heb, te vermelden — om ooienaar en reiger niet te vergeten — maar er zijn ook van die regelrechte, zooals de verschillende kiekendieven, of van die heeren, die, van alle markten thuis, daarbij 't rooverswerk op hun duimpje verstaan, nestenplunderaars als kraai, vlaamsche gaai en ekster, om me van een stijgende lijn te bedienen. Ook verschillende weersinvloeden spreken soms een hartig woordje mee.

Drie achtereenvolgende ongunstige getijden verwoestten begin en midden Juni op den Hoek van Holland ongeveer al wat aan Kluiten- en Lwergsternenvreugde aanwezig was. Vele Kemphanen, Tureluurs en ook de Kiekendief zagen hun hoop in 't water verdwijnen. De Vischdieven kwamen er nog 't genadigst af. Gelukkig zijn Kieviten, Lwergsternen en zeker ook wel de anderen, dadelijk weer aan 't leggen gegaan.

Welnu, behalve al die kwade kansen, zijn er gelukkig ook heel wat goede, anders zou 't er trouwens met de nakomelingschap treurig uitzien. En 't zal wel ook voor de vogels een van hun gelukkigste momenten zijn, als, vaak na luid aankondigend piepen, ten slotte de jonge wereldburger gezond en wel uit zijn donkere gevangenis te voorschijn is gekomen. Vaak dienen de oudelui daarbij de behulpzame hand te bieden, doch ook bij velen (nestvlieders), o.a. weidevogels en strandvogels, breekt 't jong de schaal zelf open. Een klein scherp puntje 1) op 't einde van den snavelrug ('t puntje valt later spoedig af) verricht dit slooperswerkje. Bij „Van nesten en eieren” 2) is al een afbeelding ingesloten, waar inplaats van eieren, een drietal jonge nestblijvertjes (Braamsluipertjes) de vogelwieg bevolkten.

Veel aardiger, vooral in de prilste jeugd, zijn meestal de bontgeteekende lijfjes en pientere kopjes van bovengenoemde nestvlieders; zij zien er dan ook lang niet zoo onbeholpen uit. Ik voeg hierbij, met een korte beschrijving, een paar foto's van een dezer laatsten, welke mijne lezers op de volgende bladzijde vinden gereproduceerd.

Zij stellen een tweetal zeer jonge kluiten voor — straks worden 't er meer, want de overgebleven eieren zijn ook reeds van binnen aangeboord en de bewegende snaveltjes waren door de ontstane openingen dan ook te zien. Op de plaats, waar wij ze aantreffen, lag een smalle kronkelstrook langs het strand, ongeveer evenwijdig aan de waterlijn. Deze strook vormde de begrenzing van de hooëwaterlijn. Allerlei vuil en schelpen waren daar bij den laatsten

1) Op de afbeelding duidelijk aan het uiteinde van de reeds zwakgekromde snaveltjes te zien.

2) Zie de afbeelding op bladzijde 285 van den vorigen jaargang.

Juni-springvloed te zaam geworpen en daarop hadden de nu wijs(?) geworden, prachtige kluitvogels hun nieuwe schatten gedeponerd. Een 25-tal legsels, op niet meer dan een 5 à 10 meter van elkaar verwijderd. Van nesten mag men hier feitelijk niet spreken en zelfs 't woord „gestofteerde-kuil” is nog meer dan zoo'n eieren-depot toe-komt.

Zij waren juist uit, nog een weinig nat (zie de saamgeplakte donspuntjes) en bibberden soms van de kou. Maar zij waren daarom dan ook gemakkelijk te kicken, wat heusch den volgenden dag al weer 'n heksetoer kan zijn. Ik heb er later tenminste nog verscheidene gezien en even vastgehouden; maar vlug en onrustig, dat zij toen al waren! Zeker niet meer zoo los te fotografeeren. Doch nu waren 't alleen de oudelui, die rumor in casa maakten. Eerst op een afstand, toen slepend, met allerlei zonderlinge draaibewegingen van vleugels en snebben, maar toch heerlijk mooi in haar prachtige zwart-wit tekening, hoewel ietwat vreemd aandoend met haar lange naar boven gekromde sneb, kwamen zij tot vlak bij, op 'n tien à vijftien meters van ons af, aangeslopen.

Melodius, maar thans veel droeviger klonk haar wonder-schoone roep. Het was 'n genot, maar ook ontroerend, haar in haar zorgvollen angst te kunnen waarnemen. Wij hebben ze gelukkig niet lang behoeven te plagen en dra klonk haar nu weer blij „keluut, keluut” achter ons. Wij hebben de gelukkig niet te zeer verkleunde — tijdens de fotovoorbereidselen hadden wij ze voorzichtig, met de los er om gesloten handen beschut en warm gehouden — aardige kluitjes achter gelaten, met de stille hoop, dat zij even voorspoedig als hun mooie ouders mochten opgroeien. Want och, er komt nog zoo ontzettend veel kijken (op onzen weg zagen wij reeds enkele- en eenige weken later massa's — doode jonge-Vischdiefjes) alvorens de oudelui hun jongen daar gebracht hebben, waar toch eigenlijk de heele geschiedenis om begonnen is..... n.l. tot zij volwassen zijn en in staat om ook op hun beurt het geslacht te helpen voortbestaan tot.....?

BATO.

BIJ DEN RONDEN TOREN TE KOPENHAGEN.

DE WILDE EEND.

Waarom verliet hij toch de wijde, vrije kogen?
Tot mind're schuwheid had de honger hem bedrogen, —
Toen hebben domme, tamme makkers hem bedrogen,
Want 't schuttend dichte kooibosch schutte niets dan logen.

Al vluchtend is hij wild de pijp ten eind gevlogen,
Steeds nauwer sloot die om hem, zonder mededoogen,
Hij zag zich om de vrijheid in een kooi bedrogen
En ging daar hijgend om, vol angst de schichtige oogen.

De harde kooikershand heeft hem den nek gebroken.
Nog even heeft zijn wiekenpaar zich wild bewogen,
Dan heeft hij zich gestrekt, de pooten rechtgestoken.

Halfopen bleef zijn bek, de hals lag vreemd verbogen,
En voor het vogelooog voorgoed zich heeft geloken
Heb ik nog angst zien flikk'ren in de brekende oogen.

Wieringen, Dec. '21.

G. DE GRAAF.

JEUGD.
JONGE KLUITEN.

Wat de toren zag!

IN machtige golvingen wierp de torenklok haar galmend lied over de nietige dorps huisjes, over boomgaard en beemden tot in daverende echo's haar stem zich verloortusschen de woudreuzen van „deGelder.”

Geheel verloren ging echter haar stem niet, want de snelvlietende beek ving ze op en zij 't dan ook schier onhoorbaar, toch leefde hier voort een weerklank van het klokkenlied uit den toren.

Ook in de geweldige kruinen van de eiken en beuken nestelde zich de echo en in geheimzinnig ruischen vertelden zij verder, wat het lied van de klok beteekende.

Voor de roeken, de bewoners van het westelijk bosch, was 't het sein om onder krieschend gekras op te vliegen en hun avonddemonstratie te houden, zooals elken avond, menschenheugenis terug, reeds geschiedde.

In het Oostelijk bosch zaten de reigers naar dit dolzinnige spel te kijken, terwijl nu en dan een terugkeerend familielid, dat zich vergast had aan een vischmaal uit den IJssel, hun aandacht even afleidde.

Toen de rust boven het bosch was teruggekeerd, en de woudduiven hun weemoedig gekoer hadden gestaakt, werd het tijd voor de geesten der duisternis om te ontwaken en hun nachtleven te beginnen.

Uit de holle beukenboomen klinkt een snerpend ijl gepiep van de vleermuizen, die onder hevig krakeel naar buiten willen en elkaar voor den nauwen uitgang verdringen.

Uit het lage struikgewas laat de geitenmelker zijn stem hooren en het steenuiltje bij de boerderij, aan den rand van het bosch, keft als een juffer's hondje.

In het toren gat boven de zingende klokken ontwaakt de sterkste van allen, de katuil.

Hij schudt zich de stramheid uit het lijf, knippert met de ronde oogen tegen het stervend daglicht, strekt zijn pooten langs de uitgespreide vleugels en laat dan zijn strijdkreet, zijn machtig, huiveringwekkend „Oehoe, oehoe” hooren.

Een siddering vaart door de lichamen der kraaien, want er is geen vijand die zij zoo vreezen als den uil, den bruinen kinderroover, die op onhoorbaren wiekslag in het nachtelijk donker hunne nesten bezoekt en rooft wat hun het dierbaarst is.

Geen vijand haten zij dan ook zoo als deze, en wee hem, als hij des daags zich mocht vertoonen, want dan zullen zij hem in vereeniging aanvallen en hem verjagen of doden.

Niet alleen de roeken sidderen bij het hooren van zijn jachtkreet, doch ook de veldschotten, de verwilderde duiven, die in de galmgaten van den toren nestelen en de kleine, sluwe kauen, soortgenooten van de grootere roeken, die den toren bevolken, ontwaken uit hun eersten slaap en trekken zich terug tot in de duisterste hoeken van hun schuilplaats.

Voor den scherp blik van den uil is echter niets verborgen, en schamper lachgekrijsch schalt door den torenomloop en vertelt aan allen, dat hij is de sterkste, de heerscher van de omgeving. Zijn lust gaat echter niet uit naar jonge duiven of kraaien, doch zijn priemoogen dringen door de duisternis tot aan het haverveld achter het wilgenboschje, waar muis en rat hunne voorraadschuren vullen met de dikgevulde aren.

Plotseling zweeft hij weg en voordat de nachtwaker zijn waarschuwend ratel heeft doen hooren, stijgt de uil op met het slappe lichaam van een watterrat in zijn klauwen.

Op zijn burcht wordt de buit verslonden en eenmaal den smaak beet hebbende, keert de roover telkens weer, nu eens met een muis, dan weder met rat en kever.

Als de torenklok met beierende trillingen den morgenstond inluidt, het vogelkoor wekt tot zingen, doemt uit de nevelen van den nacht de statige torenomtrek op en de gewijde rust, die over de omgeving ligt, doet niets vermoeden van de tragedie, die hier is afgespeeld.

Boven het Westerbosch jubelen de kraaien in doordringend gekrijsch hun morgenzang en de blauwe reigers schudden den hals met de zilveren pleureuses en maken zich gereed voor de jacht...

In helle zonneklatering liggen de weiden met haar gouden kleed wijd uitgespreid; in trillend geflonker houdt de waterdruip — alvorens de grashalmen te verlaten, de zonnestraal nog een oogenblik gevangener en door de zilvertwijgen van de wilgestruiken broemt en zoemt het gezang van duizenden insecten, die zich dronken drinken aan den honig uit laatbloeiende katjes. Boven de kruinen der hoge eiken heerscht nu rust, alleen stijgt in trillende golving de levensadem van bosch en wei omhoog.

De roeken hebben hun nesten verlaten en zoeken aan plas en sloot hun voedsel; alleen het vrouwtje blijft achter om haar taak te vervullen, hetzij de eieren te bebroeden of de pas geboren jongen te verwarmen.

In den torenomgang heerscht rust.

Daar slaapt de heerscher; alleen als een kraaienpaar met uitbundig geklap een der galmgaten bezoekt, of een duif met piepend vleugelgesuis den toren nadert, trillen de oogleden, en verraden de plaats, waar de oogen in den breeden kranen van donsveeren verborgen zijn.

Het helle zonnelicht doet hem echter dadelijk de oogen sluiten, doch zijn brein werkt een plan uit hoe en wanneer hij zijn moorddadige aanvallen zal volvoeren. —

Weer beiert de klok zijn dreunenden galm door de lucht.

Opnieuw keeren duif en kraai tot hun nesten terug en spelen de roeken in valvlucht en wenteling hun avondspel.

Met doordringenden blik volgt de uil hunne bewegingen en wacht met onvermoeid geduld op de duisternis, die zijn snoode plannen moet bedekken.

Nog spiegelt zich het scheidende zonnelicht in de tinnen van het kasteel, als de uil het nest verlaat en dekking zoekt in de schaduw der woudreuzen, waar de nacht zich reeds genesteld heeft. —

Een krieschend hulpgeroep gaat door het koepelgewelf der boomen, verliest zich in het lagere struikgewas, klinkt nog eenmaal over de lage woningen en verdwijnt dan in den toren, waarheen de bruine roover, zijn eerste prooi dien nacht brengt. Twee jonge roeken dienen als voedsel voor het uilengebloed, dat vechtend elkander den buit betwist.

Duif en kraai sidderen van angst, wel wetend, dat, als de jacht zoo vroeg begint, het een bloednacht wordt zonder weerga.

Rusteloos zal de uil jagen op alles wat in zijne omgeving leeft; onvermoeid zal hij zoeken naar hun jongen en onverzadigbaar zullen de jonge uilen den geheelen nacht schreeuwen om voedsel. —

De dikke korenaren buigen het zware hoofd. In eeuwige golving vallen en rijzen de halmen onder den druk van den wind.

Daartusschen bloeien rood en blauw met korenroosjes en kamillen de kinderen van het korenveld.

In lange slingers, vol van paarsen bloei, groeit de wikke zich uit tusschen de stengels, waardoor zwaar beladen met hunne schatten bij en hommel zich naar hunne woningen spoeden.

Het belooft een rijken oogst te worden en als op vroegen Zondagmorgen de landman door zijne velden wandelt, verheldert een opgewekte trek het van zorg doorploegd ge-
laat. —

JEUGD.
JONGE KLUITEN.

Plotseling, zonder eenige waarschuwing, was de ramp gekomen.

Onverwachts hadden de weilanden en dijken langs den IJssel hun diep groene kleur verloren, de natuur had haar lachend gelaat verborgen en een sombere pij van rouw aange-trokken. Verwoest, vernield, gestorven in vol-zomertijd waren gras en bloemen, gewas en veldvruchten. Want de dood zwaai-de hier zijn zeis en maaide en maaide nacht en dag.

Wat vliegt daar onder onze voeten weg. Wat flitst ons als een bliksemlicht voorbij, wat knaagt en vreet den ganschen dag onder de aardkorst de wortels weg van gras en graan?

Wie haalt de zware korenaren neder en graaft zich gangen door dijk en land?

't Is de veldmuis, de verschrikking voor den landman, als zij komt als de sprinkhanen in ontelbare getallen. Vanwaar zij komen weet niemand, waarheen zij gaan kan een ieder zien aan de woestenij, die zij achterlaten

Onstuitbaar trekt het muizenheir voort. De berm langs den spoorweg, anders vol van kleur en leven, zijn kaal gevretten, en reeds bedreigt de plaag de akkers, waar de volle aren zoo'n rijken oogst beloofden.

De jonge roeken zijn uitgevlogen, de nesten der kraaien op den toren zijn verlaten. In de boomkruinen van de Gelder gelijkt het wel kermis. Krijschend en krassend verkondigt elk zijn blijdschap over de komst van de muizen, de geliefkoosde prooi van de kraaien. 't Is voor hen een spel geworden om te moorden onder de bruine veelvraten en telkens vliegen zij in gemeenschap naar de landen om buit te bemachtigen. Deze herhaalde aanvallen doen de muizen voorzichtiger worden, dan zij tot nog toe zijn geweest. Niet zoo dikwijls als weleer vertoonden zij zich buiten hunne loopgraven en als de zwarte schaduwen over de velden zweven, trekken zij zich in de aarde terug en levenloos ligt de akker in den zonnebrand. Des nachts echter werken zij voort, verwoestend en vernielend den arbeid des menschen. Over de stervende aarde zweeft de dood.

Uit diepe duisternis der bosschen opdoemend, geruischloos, onhoorbaar — op zijn donze wicken aanzwevend, brengt hij dood en verderf onder de muizen, die in het donker hunne vernielzucht bot vieren. Hier slaat zijn klauw drie, vier slachtoffers tegelijk te neer, daar weder scheurt zijn gekromde sneb zijn buit aan stukken. Overal ziet men de zwarte geesten van den nacht rondwaren, en huiveringwekkend klinkt nu en dan zijn jachtkreet door de donkerheid. „Hoort de uilen krijchen, dat geeft nog meer ongeluk”, zegt de boer en onwillekeurig grijpt hij naar het geweer boven de deur om den ongeluksbode neer te schieten.

Hij weet niet, hoe dat verachte uilengebroid daar voor hem werkt, hoe het gansch den nacht de muizen vervolgt en hem tracht te redden van den ondergang. Integendeel ziet hij in de aanwezigheid van de uilen de oorzaak van de ramp en hij zal niet rusten, voordat hij een uil zal gedood hebben om deze aan de schuurdeur te spijkeren ter bezwering van het onheil.

In sombere galming davert het klokkengelui over de dreven. In de boerewoning flits plots een lichtstraal door de blinden. De boer en zijn zoon zijn opgestaan om te middernacht — het spookuur der uilen — ter jacht te gaan.

Hun doel is niet een haas of konijn, doch zij zullen trachten een katuil te bemachtigen, want de ramp zal niet bezworen kunnen worden, alvorens zij zoo'n dagschuwer ten toon kunnen stellen.

Langs het grientland gaat hun weg en een huivering gaat hen door de leden, als een onhoorbaar gevleugel vlak langs hen strijkt en bijna tot doodangst stijgt hun vrees als plotseling een uil zijn sonoren zang doet hooren. Achter het korenveld vinden zij een goede schuilplaats en hier wachten zij met den vinger aan den trekker.

Achter hen bevindt zich het bosch, waar tusschen de oude boomstammen de nacht geboren werd; vóór hen doemt op de hooge, zwarte silhouette van den toren, waar in den omloop en de galmgaten de opkomende maan lichtplekken en schaduwen toovert en grilliger dan des daags zijn gestalte doet schijnen.

De toppen der vruchtboomen van het dorp zijn in de heldere nachtlucht goed zichtbaar, en scherp belijnd vertoont zich elk sprietje en blaadje tegen den Westhemel waar het zonnelicht in dezen zomernacht niet geheel sterft.

Daar klinkt als een triomfkreet van den torenspits de jachtkreet van de katuil.

En te zelfder tijd zien de boeren de donkere schaduw van den vogel een der galmgaten verlaten en recht op hen aanzweven.

Hun adem stekt van vrees, de hartslag klopt hen in de keel en bevend trachten zij hun prooi in 't vizier te krijgen.

De uil ziet hen niet; hij heeft een ander doel en wel om de muizen te jagen, want in dezen helderen nacht tintelt de jachtlust in zijn bloed en moet hij moorden en doden, louter uit luste.

Wederom verlaat een donkere schaduw den toren en opnieuw zingt een uil zijn jachtlied over de korenvelden

Muis en rat sidderen, want het is voor hen de strijdzang van den dood.

Hierin voelen zij onbewust hun ondergang; zij weten, dat hun aantal op den duur niet is opgewassen tegen den heerscher van den nacht. Hun getal zal spoedig verminderen en weldra zal aan hun rooftocht een einde zijn gemaakt. Het priemoog van den uil heeft reeds een prooi ontdekt, de donzen wicken houden op te flipflappen en als de klauw zich kromt om zijn buit te grijpen klinkt door den stillen nacht de donderende losbranding van het tweeloops jachtgeweer. Getroffen door het volle schot valt de uil ter aarde, wentelt zich nog eenmaal om, en sterft temidden van zijn werk, zoo ruw verstoord door hen, in wier dienst hij arbeidde. Een half uur later klinkt weer een schot en naderhand verscheurt nogmaals eene losbranding de stilte van den nacht. 't Is een moordnacht geworden; nimmer nog hadden de boeren zulk een buit. Nu zou het kwaad wel bezworen zijn, en als zij bij het eerste ochtendgloren te huis komen, worden zij met jubel door de vrouw ontvangen. Eenige uren later prijken op de schuurdeur de lijken van een vijftal uilen en wel werkt het afschrikwekkend voorbeeld, want stil, zonder gerucht, vluchten den komenden nacht de twee overgebleven uilen uit den toren en zoeken elders hun heil. — De roeken hebben zich zat gegeten aan de muizen; hoe

fel zij eerst waren om ze te jagen, zoo afkeerig zijn ze nu van het dagelijksch terugkeerend en zoo overvloedige voedsel. Wel vinden de vernielers nog een vijand in den torenvalk en sperwer, doch ook deze vogels verlangen wel eens naar ander voedsel en de luste om meer te moorden, dan zij voor voeding noodig hebben, ligt niet in hun natuur. Meer dan ooit vieren de muizen nu hoogtij en nu zij niet meer zoo gejaagd worden, vermenigvuldigt hun aantal zich spoedig en wijder en breder strekken hun legers zich uit en overspannen gansch de IJsselstreek met hare anders zoo rijke landouwen.

Het is of een ontzaggelijke brand over het land is gegaan en steeds schrijdt de plaag verder en verder. Als een epidemie heerscht zij, zich in al haar felheid uitlevend totdat tot eigen ondergang gedoemd, zij even plotseling zal verdwijnen als zij gekomen is. Toch reikt de natuur dikwijls haar hand aan den mensch om het kwaad in zijn volheid te bestrijden, doch deze in zijn dwaasheid, in zijn verstokt bijgeloof, weigert deze hulp en werkt zelfs de natuur tegen om later zelf de wrange vruchten te plukken van zijn onvergeeflijke domheid.

Doodt de uilen niet, want zij waken, als de mensch slaapt; als deze rust, werken zij in zijnen dienst.

H. E. KUYLMAN

Foto Kruisinga.

BALINEESCHE VROUW UIT DE VOLKSKLASSE.